

Розмова
з режисером
Дмитром
Лазорком

Три «Чайки» у Франції

— Знаю, що не так давно ви працювали у Франції як театральний режисер. Як потрапили? І де саме ви працювали?

— Порекомендувала радник посла Франції в Україні з питань культури пані Ані Добантон, що приїхала сюди не так давно. У Франції 5 національних театрів і кожен з них має свою театральну школу. Я був у Реннській. Національний театр Бретані (TNB) має свою театральну школу, де оголошується конкурс раз на чотири роки — і з Європи з'їжджаються актори вступати. Навчання відбувається за системою майстер-класів. Це дуже плідна система. Актори можуть два місяці, скажімо, працювати тільки над пластикою, над модерним танцем, потім так само над фехтуванням, потім над ушу. Все це викладають хороші фахівці, які, разом з тим, є особистостями. Таким чином працюють у Франції і Лев Додін з Петербурзького Малого театру, і Резо Габріадзе, і Анатолій Васильєв... Викладають дисципліни, здебільшого, спеціалісти вузького профілю. Це стосується й історії театру, і літератури та інших теоретичних дисциплін.

— Ви ставили спектакль?

— Це була умова. Я працював з останнім курсом, випускники мали зробити повноцінну виставу, яка була б одночасно презентацією режисерського методу на прикладі роботи з конкретними текстами.

— Ви презентували свою власну режисерську манеру чи якусь театральну школу?..

— Боже борони. Це були мої особисті розмірковування, мій невеликий досвід і, звичайно, запозичення від людей, яких я вважаю своїми вчителями, хто вплинув на мене.

— А хто це?

— Курбас, Кантор, Васильєв, Гладій, Митницький. Це Петербурзька театральна школа, де я навчався всьому.

— Ви ставили з ними «Чайку», ту, що перед цим у Центрі Курбаса?

— Я взяв для роботи три тексти. Перший — це «Воцек» нашого авангардного письменника Іздрика. Другий — «Вій» Гоголя. Третій — «Чайка» Чехова. Це була повноцінна цілісна вистава, з наскрізною думкою. Такі собі «розборки» з персонажами: з Хомою, з Панночкою, з Воццеком.

— Як «Чайка» поєднувалася з Гоголем, а тим більше з Іздриком?

— Наскрізною була тема Жінки, Матері, Старої, Коханки... Вистава була вирішена як сновидіння чоловіка, де зустріч Хоми з Панночкою була тільки гранню відчуття. В Іздрика рефлексія хворої людини щодо стану світу, щодо себе, така собі галюцинація, морок. Дуже гарно зроблений твір. Частину цього тексту я ввів у виставу, що мала назву «Сни» («Les rêves»).

— Ви знаєте французьку?

— Зараз посилено вивчаю.

— А якою мовою велися репетиції?

— Українською, російською. Співпрацював зі мною та студентами не просто прекрасний перекладач, а фахівець мови. Це класик французької перекладацької школи Андрій Маркович. Він з Москви, мешкає у Ренні і часто працює для театрів. Остання його робота була з Васильєвим над «Маскарадом» у Комеді Франсез.

— Врешті, ви зробили цю виставу. І де показували?

— Виставу було показано разів п'ять у Ренні. Це досить велике місто, столиця провінції Бретань. Для репетицій спеціально було орендовано театр у цент-

рі з усією потрібною машинерією. Демонструвався також короткометражний на 8-міліметровій плівці фільм, який ми знімали під час роботи над виставою. У Бретані багато таємничих чаклунських озер. Ми виїхали на одне з них, орендували будиночок, що стоїть на озері. Він і слугував помешканням Аркадіної.

— *Яка різниця між вашою театральною постановкою і фільмом?*

— Фільм був імпровізацією. Я розповідав сцену з моєї уяви, а вони виконували. Деколи з трьох дублів. Така собі забавка для мене. Перший досвід, але, думаю, цікавий.

— *Як сприймали постановку та фільм французькі глядачі?*

— Непогано сприймали. Східноєвропейський театр вони знають уривками, знають чеський, югославський, польський театр, український набагато менше. У них є стереотип щодо українського академічного театру. Сприймали з цікавістю, навіть із захватом. Є багато пропозицій щодо продовження роботи з конкретними людьми, з театрами, з текстами.

— *Чи матиме вистава сценічне життя?*

— Вона може бути зібрана у будь-яку хвилину. Але це вже прокат вистави, коли вступає в силу авторське право режисера, художника. Це мають бути інші відносини з законом. Мені здається, що було б продуктивніше робити щось нове і йти далі.

— *Могли б конкретніше сказати про пропозиції з боку французів?*

— Директор театральної школи Жан Поль Вензель має свій власний театр на півдні Франції, ізольований від великого міста, принципово не світський. Можливо, друга робота здійснюватиметься там.

Є ще пропозиція від невеликого театру у Парижі, від театру «Banall — Molotov», де директором моя гарна знайома, колега-режисер — Наташа Кантор. Вона виходець з наших теренів. Там існує популярна система виховання акторів, коли великі театральні колективи оголошують стажі, невеликі двомісячні академії з будь-якого фаху. Є програма такого стажу, вона присвячена методиці, якщо можна так сказати, Леся Курбаса, роботі з текстом класичної української літератури, текстом Івана Франка.

— *Ваша робота була пов'язана з Днями української культури у Франції?*

— Дні були пізніше. Я працював у школі

в березні-квітні, а широка програма Днів української культури почалася у вересні. «Чайка» була показана в межах цієї програми. «Чайку» Лесь-Курбас Центру показали у національному театрі Тулузи (TNT), одному з найбільших і наймодерніших театрів сучасної Франції. Це був екстремістський приїзд камерної вистави, що гралася в Києві в кімнаті, на величезну сцену в Тулузі. Був шок, стрес. Але за день зі сценографом Карашевським ми адаптували виставу повністю. Фактично, це була прем'єра в Тулузі, бо в Києві ми зіграли виставу тільки один раз у лютому.

— *Багато французів її подивилося?*

— Багато. Нам обіцяли синхронний переклад, але його не було. Але сприймали дуже тепло, навіть гаряче. Хвалили акторську техніку. Тулуза знала збірну України з футболу, тепер знає «збірну» з театру.

Зацікавила французів сценографія Володі Карашевського, де закладена програма адаптації у різні простори, в основному непристосовані. Я вважаю Володю подарунком для себе, адже він витягнув мене з канонізованої театральної території. В кожному з просторів він бачить свій сенс, свою мораль. У Тулузі із потужної сценічної машинерії він зробив озеро, яке нависало над героями.

Попереду — нова «Чайка», що гратиметься тепер в Будинку Актора за ініціативою знову ж таки пані Добантон, яка є хрещеною матір'ю нашої вистави...

Вела розмову Валентина Грицук

■ Дон Артю (Треплев) та Софі Лукаротті (Заречна) у виставі «Сни» у Театральній школі при Національному театрі Бретані. Режисер Дмитро Лазорко.

■ Софі Лукаротті (Заречна) та Сандрін Жакмон (Поліна) у к/м фільмі «Сни».

■ Бенедікт Латер (Аркадіна) у виставі «Сни».